

**vakblad voor
informatieprofessionals**

**Torenhoge kosten,
beperkte toegang**

Worstelen met
e-collectioneren

Kunst helpt papier

Heilzaam medicijn
tegen 'legebiblio-
theeksyndroom'

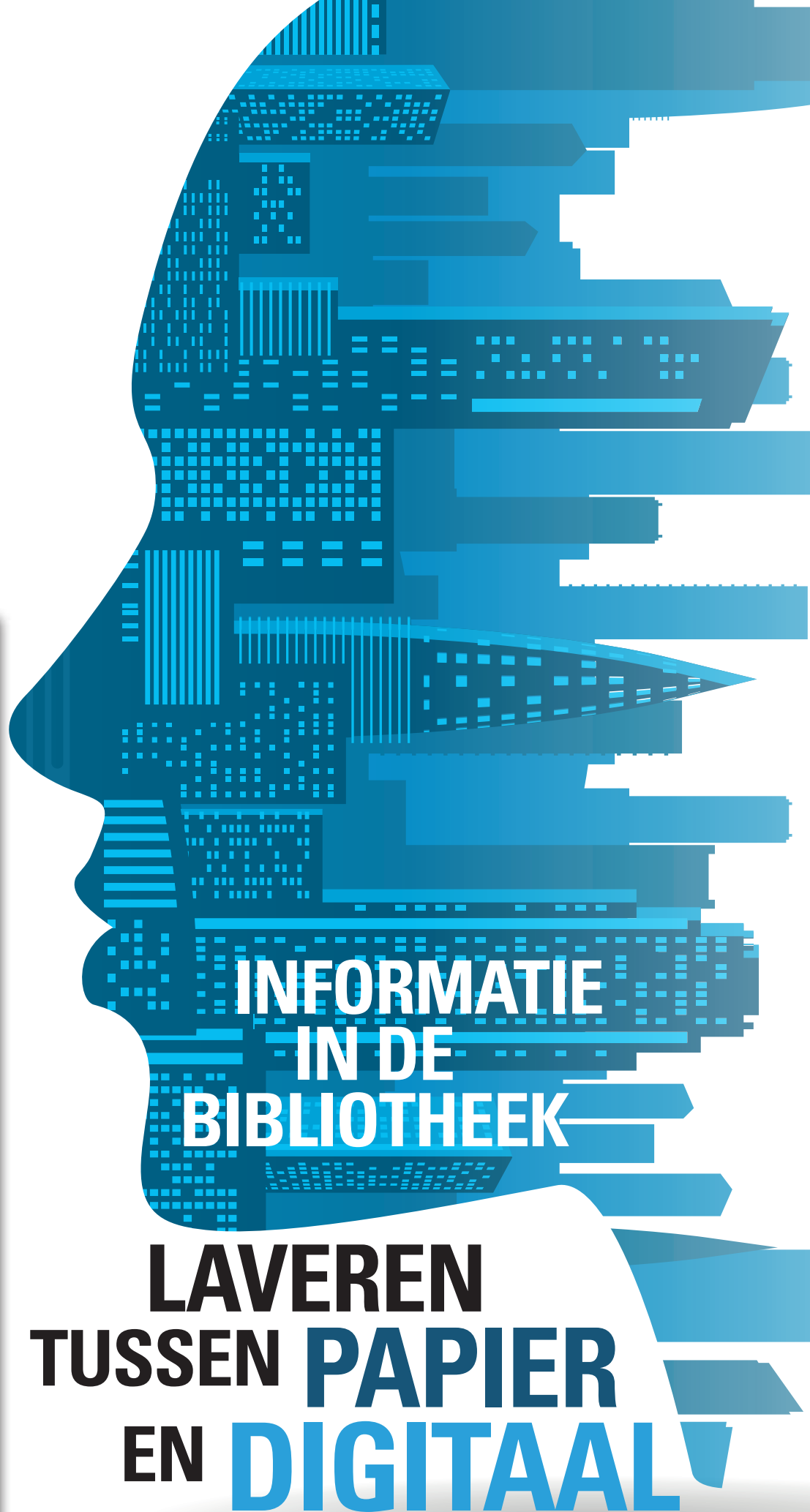
Boekrecensie

Rise & fall van een
makelaar in kennis

**Omgaan met
zwarte bladzijden**

Van Sabena's archief
tot damage control

2022 | 06

**INFORMATIE
IN DE
BIBLIOTHEEK**

**LAVAREN
TUSSEN PAPIER
EN DIGITAAL**

COLOFON

IP is met zijn hybride magazine (digitaal en papier), website, nieuwsbrief, events, podcast en socials het platform voor de informatieprofessional van vandaag en morgen.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (26ste jaargang) van Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg
tel. 06-223 75 75 9
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg,
tel. 06-223 75 75 9,
e-mail redactie@informatie-
professional.nl

redactie

Marjo Bakker, Maarten
Brinkerink, Wilbert Helmus,
Vincent M.A. Janssen,
Leen Liefsoens, Cindy Lammers
(hoofdredacteur), Matthijs
van Otegem, Mirjam Raaphorst
en Daniël de Vette

vormgeving

Eric van den Berg,
egfvdberg@upcmail.nl
Tom van Staveren,
graphicisland@upcmail.nl

medewerkers aan dit nummer

Alie Bijker, Willem Jan Faber,
Rob Feenstra, Frank Huysmans,
Marijn Mostart, Louise Otting,
John van de Pas, Bert Zeeman

abonnementen

Voor abonnementsprijzen
en andere informatie zie
Informatieprofessional.nl

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren:
Kyra Veenhuijsen, e-mail
k.veenhuijsen@bureauvanvliet.
com, tel. 023-571 47 45.
Zie voor een overzicht van de
mogelijkheden en de mediakaart
ook informatieprofessional.nl

Het verlenen van toestemming
tot publicatie in dit tijdschrift
strekt zich tevens uit tot het
in enigerlei vorm elektronisch
beschikbaar stellen.

INHOUD

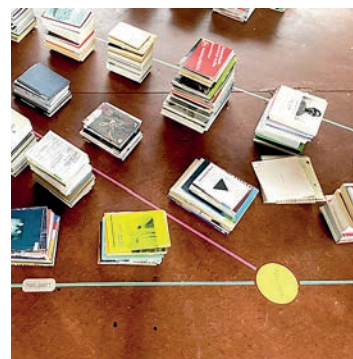

10 Nepnieuws en hogescholen

Tijdens een minisymposium bij De Haagse Hogeschool, ter afscheid van Jos van Helvoort, werden de fenomenen nepnieuws en desinformatie van meerdere kanten belicht. Een kort verslag.

12 Kunst helpt papier

In veel bibliotheken verdwijnen papieren collecties naar de achtergrond. Hoe voorkom je dat je last krijgt van het 'legebibliotheeksyndroom'? Connecties aangaan met kunstenaars blijkt heilzaam.

16 Worstelen met e-books

De vraag naar e-books is flink gestegen, maar tegelijk stapelen de problemen voor bibliotheken zich op. Alie Bijker en Louise Otting schetsen het e-bookslandschap en doen aanbevelingen.

RUBRIEKEN

04
Data in beeld
Fiona Tan

09
IP Lingo
Regenboog-
taalkunde

15
Column Frank Huysmans
Open overheid.
Maar dan echt

32
Gelezen
Studie- en
leesvoer
voor IP'ers

SAMEN

nder het mom van 'herhaling is de kracht van de boodschap': IP verschijnt sinds begin 2022 nog steeds negen keer per jaar, maar dan vijf

keer als digitaal magazine en vier keer als papieren blad, waarvan nummer 6 nu voor je ligt. Zelfde frequentie, wisselende jas. Er zijn lezers die het digitale magazine 'de IP-nieuwsbrief' noemen. Dat klopt natuurlijk niet. Een nieuwsbrief bevat een verzameling nieuwtjes en *miscellaneous* die gratis wordt verspreid. Een *e-magazine* daarentegen is 'gewoon' een tijdschrift, maar in digitale vorm. We moeten soms nog wennen aan de digitalisering en haar gevolgen, dat snap ik best.

Bibliotheken weten er alles van. Zo kun je lezen in deze editie hoe het collectioneren van e-books voor studenten een hels karwei is. De vraag naar digitale boeken stijgt – dank, corona! – en daarmee de prijs van deze boeken. Uitgevers hanteren schandalige bedragen. Als de vraag groot is en de nood hoog, veranderen commerciële partijen vrij eenvoudig in bloedhonden. Ik hoop met de auteurs van het artikel dat er snel schappelijker afspraken komen tussen uitgever en onderwijs(bibliotheek).

Daarnaast duikt een ander verhaal in deze IP in het 'legebibliotheeksyndroom': hoe de papieren collectie steeds meer in het depot verdwijnt vanwege de digitalisering van informatie. Toch betekent dit niet het einde van het boek. Wat bijvoorbeeld helpt is de creatieve inbreng van kunstenaars loslaten op collectiebeheer, fysieke inrichting en sociale activiteiten in de bibliotheek. Dan krijg je ideeën als een boekeniglo en boeken verbeeld als linked data. Bovendien (en terugkomend op het begin): waarom niet en-en? Digitaal en papier kunnen prima naast elkaar bestaan. Als het zijn/haar doel maar dient. <

REDACTIONEEL | Cindy Lammers

26

Boekrecensie

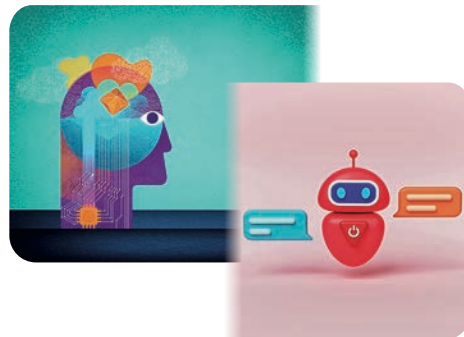
In 2014 viel voor informatie-intermediair Swets & Zeitlinger het doek. Bram Bouwens tekende de geschiedenis van het concern op in een boek, Bert Zeeman nam het onder de loep.

30

NLP en AI

Fijnmazig zoeken in de collecties en al deze data aan elkaar en aan andere bronnen verbinden: de KB gebruikt de huidige ontwikkelingen in NLP en AI om dit mogelijk te maken.

20

Zwarte bladzijden

Hoe ga je om met zwarte bladzijden in je bedrijfsgeschiedenis? Een kijkje in de archieven van Sabena, en twee IP'ers over het belang van historische empathie en goed informatiebeheer.

35

Buitenland

Story map
Belgica

36

Verenigingen

Beroeps-
verenigings-
nieuws

38

Gastcolumn

Datadilemma's

39

Lifehacking

Liever luisteren
dan lezen

> Meer over de tentoonstelling en Fiona Tan vind je op pagina 6.

VERZAMEL-FASCINATIE

Hoe worden herinneringen bewaard? Hoe wordt informatie geïnventariseerd, geordend en opgeslagen – in archieven, in geheugens, in het landschap, op film? Beeldend kunstenaar en filmmaker Fiona Tan

onderzoekt manieren waarop we de wereld om ons heen vastleggen. Daarbij werkt ze met fotografie en bewegend beeld, en creëert ze ruimtelijke installaties. Dit najaar presenteert Eye Filmmuseum het werk van Tan in de solotentoonstelling *Mountains and Molehills*. <

De installatie *Inventory* (2012); Fiona Tan en Frith Street Gallery, Londen.

FOCUS OP WAARNEMING, ORDENING EN OPSLAG

Van 1 oktober 2022 tot en met 8 januari 2023 is in Eye Filmmuseum in Amsterdam de solotentoonstelling *Mountains and Molehills* te zien van Fiona Tan. Beeldend kunstenaar en filmmaker, gebo-

Een still uit *Gray Glass* (2020).

Een still uit *Footsteps* (2022).

Een still uit *Footsteps* (2022).

ren in Indonesië, opgegroeid in Australië en sinds eind jaren tachtig wonend en werkend vanuit Amsterdam, waar ze studeerde aan de Gerrit Rietveld Academie. Tans werk wordt veelvuldig getoond in en verzameld door internationale musea.

Centraal in de tentoonstelling staan de werken *Gray Glass* (2020) en *Inventory* (2012), en het nieuwe werk *Footsteps* (2022) dat Tan maakte op uitnodiging van Eye. In deze video-installaties komt de verhouding tussen degenen aan weerszijden van de lens aan bod, maar ook de relaties tussen beeld, maker en kijker. Tan beschouwt tijd als medium en als werktuig. Tijd is materiaal dat ze onderzoekt, kneedt en bewerkt tot kunstwerk – vaak met combinaties van stilstaand en bewegend beeld. Daarbij kijkt ze met een kritische maar ook poëtische blik naar manieren van waarnemen en representeren.

Vergeten documentaire filmbeelden

In *Footsteps* legt Tan een verbinding tussen persoonlijke verhalen en de wereld om ons heen. Daarbij maakt ze gebruik van materiaal dat ze vond in de collectie van Eye: vergeten Nederlandse documentairebeelden uit het tijdperk van de stomme film, meer dan honderd jaar oud. Op de opnamen zijn spelende kinderen en Hollandse molens, maar ook zwaar fysiek werk op het platteland en in fabrieken te zien. De beelden worden gecombineerd met teksten uit brieven die Tan van haar vader ontving in de periode dat ze net in Nederland was komen wonen. Zonder er ooit te zijn geweest wist Tans vader veel over Nederland dankzij zijn scholing in Indonesië.

Dekoloniseren van archieven

Uit het oeuvre van Tan spreekt een fascinatie voor archieven, musea, collecties, depots en de bijbehorende architectuur. Waar komt de menselijke drang vandaan om dingen te bewaren? Hoe wordt informatie geïnventariseerd, geordend en opgeslagen – fysiek en mentaal? Wie heeft hier zeggenschap over en tot welke machtsstructuren leidt dit? Deze vragen zijn verbonden met het dekoloniseren van archieven, een vraagstuk waar ook Eye zich op richt.

> fionatan.nl
> eyefilm.nl

PROMOTIE WL ROTTERDAM V

Tijdens het World Library and Information Congress (WLIC) 2022 in Dublin, eind juli, vond de aftrap plaats van de promotie voor het congres in Rotterdam volgend jaar.

Door de coronapandemie kon het WLIC in Rotterdam eerder niet doorgaan, maar volgend jaar vindt de 88ste editie van het congres dan eindelijk plaats in de havenstad: **van 21 tot en met 25 augustus 2023**. Theo Kemperman, directeur van Bibliotheek Rotterdam, is voorzitter van het Nationaal Comité (NC) met vertegenwoordigers van de Koninklijke Bibliotheek, de Vereniging van Openbare Bibliotheken, universiteitsbibliotheken en provinciale bibliotheken. Samen met de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) en congresorganisator K.I.T. organiseert het NC het congres.

Impact van bibliotheken

In Dublin hebben de leden van het NC veel mensen gesproken en reclame gemaakt voor het WLIC van volgend jaar, vertelt Kemperman. 'Het was hartverwarmend om na de coronabeperkingen weer zo veel enthousiaste en gemotiveerde collega's uit de hele wereld fysiek te kunnen ontmoeten, bestaande allianties te versterken en nieuwe vrienden te maken. Het NC ziet de uitdagingen die de organisatie van zo'n enorm congres met zich meebrengt, maar meer nog de kansen die het biedt voor de Nederlandse bibliotheken om in de samenwerking ernaartoe onze netwerken te versterken en op het congres zelf

IC 2023 AN START

als gastheer van talloze internationale netwerken de wereld te laten ervaren wat de impact van bibliotheken kan zijn op individuele gebruikers, gemeenschappen en maatschappijen.' In de stand van IFLA was een speciale desk ingericht met informatie en promotieartikelen voor volgend jaar.

Verbonden met Erasmus

Tijdens het congres in Rotterdam zullen de doelen uit de IFLA Global Vision en de UNESCO Sustainable Development Goals (SDG's) centraal staan. Vanuit het thema 'Let's work together, let's library' zal worden verkend hoe bibliotheken kunnen bijdragen aan een duurzame, inclusieve samenleving: een maatschappij waarin iedereen kan meedoen. Belangrijke onderwerpen die aan bod zullen komen, zijn persoonlijke ontwikkeling, het stimuleren van lezen, het ontwik-

kelen van taal- en digitale vaardigheden, en de vrije toegang tot cultuur, digitale kennis en innovatie. Het congres zal daarnaast verbonden zijn met de geest van de bekendste Rotterdamse denker: Desiderius Erasmus. Zijn ideeën droegen bij aan de ontwikkeling van de universele waarden van het humanisme en de verlichting. Veel

zienswijzen van Erasmus komen nauw overeen met hoe bibliotheken naar de samenleving kijken en hoe IFLA internationaal bibliotheken verbindt. Een mooi voorbeeld hiervan is zijn uitspraak: 'Zonder talen en literatuur kunnen staten niet bloeien, kan leven niet beschaafd zijn, kan een mens geen mens zijn.'

Vrijwilligers gevraagd

Voor een succesvol congres zijn naast enthousiaste bezoekers ook vrijwilligers van groot belang, weet de organisatie. Meer informatie hierover, en over het congres in het algemeen, vind je de komende maanden op de congreswebsite: 2023.ifla.org. <

SMART HUMANITY-EVENT KNVI OP 23 NOVEMBER IN DE OBA

Op 23 november organiseert beroepsvereniging KNVI weer haar Smart Humanity-event, een dag waarop 'het vakgebied van de informatiefprofessional vanuit verschillende perspectieven wordt belicht en tegelijkertijd naar verbinding tussen de disciplines informatiemanagement, informatievoorziening en informatietechnologie wordt gezocht'.

De KNVI heeft het evenement al meerdere keren georganiseerd, de laatste fysieke editie was in 2019. Door de coronamaatregelen werd in 2020 gekozen voor een online tv-format en vond Smart Humanity in 2021 niet plaats. Dit jaar echter is er weer een live event dat zal plaatsvinden

in de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA). De dag heeft een iets andere opzet dan in 2019, zo laat de KNVI weten. Het event zal na ontvangst om 13 uur aftrappen met een plenaire sessie over een actueel thema. Daarna gaan de bezoekers uiteen in verschillende sessies die

worden ingevuld door de bestuurders van de interessegroepen van de KNVI. De verbinding wordt gezocht op de informatiemarkt waar deze interessegroepen zich

zelf presenteren en hun plannen en aanbod voor 2023 uiteenzetten. De dag sluit af met een borrel om 17 uur, en voor wie dit wil, is er aansluitend een diner met avondprogramma tot circa 20 uur.

> Voor meer informatie en updates over Smart Humanity 2022: knvi.nl. <

